

Howard Fast (1914-2003)

ABD’li romancı ve öykücü. New York’ta yoksul bir işçi ailesinin çocuğu olarak doğdu. Genç yaşta yazarlığa yöneldi. Halkçı ve eşitlikçi düşünceler yaşamı boyunca eserlerinin merkezinde yer aldı.

1951’de yayınlanan *Spartacus* adlı romanı, köle isyanı önderi Spartaküs üzerinden özgürlük, adalet ve direniş temalarını işledi. Roman büyük yankı uyandırdı; daha sonra sinemaya uyarlandı ve dünya çapında geniş bir okur kitlesine ulaştı. Yazarın *Yurttaş Tom Paine*, *Hürriyet Yolu* gibi eserleri de tarihsel olayları sıradan insanların gözünden anlatan güçlü yapıtlar arasında yer aldı. Fast, 1940’lı ve 1950’li yıllarda ABD’de yükselen antikomünist baskı döneminin hedeflerinden biri oldu. Soruşturmalara uğradı, hapis cezası aldı ve uzun yıllar kara listeye alındı. Bu dönemde bazı eserlerini E. V. Cunningham takma adıyla yayınlamak zorunda kaldı.

Howard Fast, romanlarında emekçilerin, ezilenlerin ve özgürlük mücadelesi veren insanların tarihine odaklandı. Akıcı anlatımı, tarihsel ayrıntıları ve güçlü toplumsal duyarlılığıyla 20. yüzyıl Amerikan edebiyatının önemli toplumcu yazarları arasında yer aldı. Eserleri birçok dile çevrildi ve dünya çapında milyonlarca okura ulaştı.

Behice Boran (1910-1987)

14 Mayıs 1910’da Bursa’da doğdu. Amerikan Kız Kolejini bitirdi, Michigan Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden 1939’da doktora aldı. Aynı yıl Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde doçent olarak göreve başladı. Manisa köylerinde yaptığı alan araştırmalarıyla Türkiye’de sosyolojinin öncü isimlerinden biri oldu. 1948’de üniversiteden uzaklaştırıldı.

1962’de Türkiye İşçi Partisi’ne katıldı, 1965’te Urfa milletvekili seçildi, 1970’te partinin genel başkanı oldu. 12 Mart 1971 sonrasında tutuklandı ve 1974 affına kadar cezaevinde kaldı. 1975’te yeniden kurulan TİP’in genel başkanlığını üstlendi. 12 Eylül 1980’den sonra yurt dışına çıktı. 10 Ekim 1987’de Brüksel’de hayatını kaybetti.

Boran’ın *Türkiye ve Sosyalizm Sorunları* (Yordam Kitap, 2016) adlı eseri, Türkiye sosyalist düşüncesinin temel metinlerinden biridir.

Hürriyet Yolu çevirisi ilk olarak 1966 yılında (İstanbul Matbaası) yayınlanmıştır.

Eserin orijinal adı:

Freedom Road

(1944; Duell, Sloan and Pearce)

HOWARD FAST

HÜRRİYET YOLU

ROMAN

TÜRKÇESİ
BEHİCE BORAN

yordam
edebiyat

Yordam Edebiyat: 161 • Hürriyet Yolu • Howard Fast • ISBN 978-605-172-804-9

Türkçesi: Behice Boran • *Düzeltilme:* Dileda Arslan - Safa Enis Sağlık

Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni:* Gönül Göner

Birinci Basım: Haziran 2026

© Yordam Kitap 2025

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)

Kuloğlu Mahallesi Altıpatlar Sokak Çubukçu Çıkmazı No.1/A Beyoğlu-İstanbul

Tel: 0212 528 19 10 • **W:** www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com

www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat

www.instagram.com/yordam.edebiyat

Baskı: **Pasifik Ofset** (Sertifika No: 44451)

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1

Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2

34310 Haramidere / İstanbul

Tel: 0212 412 17 77

HÜRRİYET YOLU

ROMAN

Faşizme karşı savaşta can vermiş,
ak ve kara, sarı ve kıvıl derili
bütün erkek ve kadınlara

İçindekiler

BİRİNCİ KISIM OYLAMA

Giriş	13
Birinci Bölüm	
Oy Verdikten Sonra Gideon Jackson'ın Ocağına Dönüşü	15
İkinci Bölüm	
Gideon Jackson ile Papaz Peter'in Konuştukları	27
Üçüncü Bölüm	
Gideon Jackson'ın Charleston'a Gidişi ve Yolda Yaşadığı Maceralar	34
Dördüncü Bölüm	
Gideon Jackson Hem Kafası Hem De Elleriyle Nasıl Çalıştı?	57
Beşinci Bölüm	
Gideon Jackson Şerefine Verilen Büyük Ziyafet	83
Altıncı Bölüm	
Gideon Jackson'ın Eve Dönüşü	120
Yedinci Bölüm	
Gideon Jackson'ın Uzaklara Seyahati, Giriştiği Pazarlık ve Yaptığı Bir Tercih	153

İKİNCİ KISIM KAVGA

Sekizinci Bölüm	
Gideon Jackson'ın Yorgun Bir Adamı Ziyareti	199
Dokuzuncu Bölüm	
Gideon Jackson ile Oğlunun Carwell'e Dönüşü	223
Onuncu Bölüm	
Gideon Jackson'ın Haklı Kavgası	263
Sonsöz	315

BİRİNCİ KISIM

OYLAMA

GİRİŞ

DÜNYANIN o güne kadar gördüğü en büyük halk savaşı olan o uzun ve kanlı kavga bitmiş, mavi üniformalılar ocaklarına dönmüştü. Gri üniformalılar, şaşkın ve kırgın, çevrelerine, memleket topraklarına baktılar da savaşın bu topraklara neler ettiğini gördüler.

Appomattox Adliye Sarayında General Lee silahlarını teslim edince her şey sona erdi. Sıcak Güney topraklarında dört milyon kara derili özgürlüğüne kavuştu. Zor kazanılmış bir özgürlüktü bu, değerli bir şeydi. Özgür insan geçmişi ve geleceği hesaba katar, çünkü her ikisi de onundur; açlık yoktur, onu besleyecek bir efendi de yoktur artık, geniş adımlarla yürür gider, hiçbir efendi ona, “Yavaş yürü,” diyecek değildir. Kavganın sonunda bu kara derili insanlardan iki yüz bin kadarı cumhuriyet askeri idi ve çoğu evlerine ellerinde silahlarıyla döndüler.

Gideon Jackson bu askerlerden biriydi. Uzun boylu, güçlü ve yorgun, elinde bir tüfek, sırtında soluk bir mavi üniforma, evine, Carolina toprağına, Carwell Malikânesi’ne* döndü. Büyük beyaz ev hemen hemen hatırladığı gibi duruyordu, ama otlar tarlalarla bahçeleri bürümüş, ormana çevirmişti ve Carwell ailesi de çekip gitmişti; nereye gittiklerini bilen yoktu, özgürlüğe kavuşanlar birer ikişer döndükçe yine eski köle kısmında, yerle-

* Çevirmen Behice Boran, dönemin feodal karakterini ve efendi-köle ilişkisine dayalı sınıfsal yapısını vurgulamak amacıyla, *plantation* denen, toprakları içerisinde şatafatlı bir ev bulunan ve köle emeğiyle üretim yapılan büyük çiftlikleri “malikâne” olarak Türkçeye çevirmiştir. -*Türkçe ed.*

rinden hiç kımıldamamış olanlarla birlikte yaşamaya başladılar. Özgürlüğe kavuşanlar aylar geçtikçe artan sayılarda, Carwell Malikânesi'ne döndüler; bunlar özgürlük için gittikleri soğuk Kuzey bölgesinden, Birlik Ordusu saflarından ve çam ormanlarında, ıssız bataklıklarda saklandıkları yerlerden geliyorlardı. Artık özgür olduklarına derinden derine şaşarak hayatlarına bıraktıkları yerden yeniden başladılar.

BİRİNCİ BÖLÜM

OY VERDİKTEN SONRA GIDEON JACKSON'IN OCAĞINA DÖNÜŞÜ

BU SERİN KASIM SABAHİ kargalar Rachel'i erkenden uyandırmışlardı; eski örtü boynuna dek çekili, Jenny göğsünde sıcacık abanmış yatarken, kargaların sesini dinliyordu. Ta uzaklardan, gak gak diye ötüyordu kargalar; kasvetli bir sesteki bu, ama Rachel gibi uzun yıllar boyunca bu kuşları dinlemiş bir insan için çirkin bir ses sayılmazdı; gün ister iyi olmuş ister kötü olmuş kargalar için hep birdi.

Küçük kızın abandığı göğsündeki sıcak nokta kıpırdadı. Rachel, "Rahat dur yavrum," diye fısıldadı, "rahat dur, uslu dur da şu koca kargaları bir dinle; bak, dinle bir kez."

Ama gün bir başladı mı artık onu durduramazsın. Saman şilte sıcak, hışıır hışıırdı ve Rachel yataktan çıkmak istemiyordu, ama güneş sabah sisini birden yarıncı kapının bel verdiğı yerden, çarpık tahta aralıklarından içeri sızarak kulübeyi ışıkla doldurdu. Jeff gerindi, topuklarıyla odanın tabanını tepti. Rachel'a abanmış yatan Jenny iyiden iyiye uyandı, geri çekildi ve anasının göğsünde abanıp ısıttığı yer üşüdü. Marcus, "Oy, oy," diye sesler çıkarıyor, şamata ediyordu. Jeff onu dürttü, alt alta üst üste yerde yuvarlandılar.

Sabahın tüm bu seslerini Rachel gözleri kapalı tanıyordu. Kendi kendine belki yüz kez sormuştu: 'İnsanlar neden böyle birdenbire güürültülü, şamatallı uyanırlar acaba?' Bir an için daha

karanlığa sarıldı, sonra sert, ortalığı sakinleştiren bir hareketle ayağa fırladı:

“Jeff, uslu dur!”

Jeff bacaklarını Marcus’un beline dolamıştı. On beşindeydi ama gövde yapısı Gideon’inkinin tıpkısıydı. Daha erkekliğin ne olduğunu bilmeden dev gibi boy atmıştı. Altı ayak boyunda, çikolata rengindeydi. Bu, Gideon’ın parlak, kara mürdüm eriği teninden çok Rachel’in rengiydi, ama oğlan Gideon gibi uzun yüzü ve yakışıklıydı; kadınları günaha sokmak için yaratılmıştı. On ikisinde olan Marcus ise çelimsiz, ufak tefekti. Rachel, Jeff’i azarladı:

“Çek bacaklarını, koca aptal!”

Jenny yedisindeydi. Her sabah yaptığı gibi ilk işi kapıdan dışarı fırlamak oldu, ışık peşinde koşan bir yaratıktı sanki. Köpek avaz avaz havlayarak kızı karşıladı.

Jeff doğruldu, Marcus onu yumrukluyordu, koca bir meşeyi gagalayan ağaçkakan gibi. Jeff uslandı, bu huyu Gideon’a benzerdi ama Gideon’a kişilik veren, o içindeki demir gibi şey oğlunda yoktu. Jeff yavaş öfkelenir, öfkelenince de ateş kesilirdi; oysa Gideon’ın öfkesi her zaman içinde kalırdı.

“İkiniz de çıkın,” diye bağırды Rachel, “çıkın buradan, çıkın!”

Gülmeye başladı. Kendisi de ufak tefekti; bu kara et yığınlarının kendisinin olduğuna, kendi bacakları arasından, kendisine bir kordonla bağlı küçük bir torbadan çıkmış olduklarına, oldum olası şaşardı. Gururla düşünüyordu: Erkeği iriydi, bunlar da Gideon’ın çocuklarıydı. Kulübenin içinde dolaştı. Kapı ardına kadar açık, içerisi güneş doluydu. Jeff çıra getirdi; yağmur suyu fıçısına batırıldığı başından sular damlıyordu. Rachel da fıçıya gitti, başıyla ellerini daldırdıktan sonra Jenny’ye seslendi:

“Gel de yıkan! Çabuk gel diyorum!”

Jenny sudan nefret ederdi. Rachel ona dört beş kez seslenir, sonra gidip yakalar, yapağı gibi başını suya daldırır, küçük kız sanki azıcık soğuk su insanı öldürürmüş gibi cıyak cıyak bağı-

rırdı. Rachel kulübeye döndüğünde Jeff ateşi yakmıştı. Ağaçtan yapıma kâseyi aldı, yemeği hazırlamaya koyuldu; Jeff de üfleye üfleye ateşi kor haline getiriyordu. Köpek ocağın önüne serilmişti, soğuk ve keskin kasım sabahlarında işi buydu.

• • •

En parlak döneminde, yani bundan on yıl kadar önce, Carwell Malikânesi, Güney Carolina'da yirmi iki bin dönümlük verimli toprağı içine alıyordu. Deniz kıyısından yüz mil kadar içerlek, yatık met ve cezir topraklarıyla yüksek dağlık bölge arasında geniş bir kemer gibi uzanan, hafif dalgalı topraklar üstüne kurulmuştu. Pamuğun para ettiği yıllarda, bir dönüm, bir buçuk balya ürün verirdi ve kozalar açıldığında alabildiğine beyaz bir deniz uzanırdı gözler önünde. Bu görüntüde en göze çarpan şey büyük malikâne binasıydı. Dört katlı, yirmi iki odalı, kapı önü bir Yunan tapınağı gibi sütunluydu; malikâne topraklarının aşağı yukarı coğrafi merkezini teşkil eden yüksek bir tepenin üzerine kurulmuştu. Bir sıra söğüt ağacı güzel bir araba yolu meydana getirmiş, canlı meşe ağaçları yapıyı koruyan bir duvar halini almıştı. Yarım mil ötedeki köle mahallesinde durup bu koca malikâne binasına baktığınızda tapınağa benzerliği daha da belirginleşirdi ve gerisinden ak bulutlar geçtiğinde o çevrenin en güzel görüntüsü bu olurdu.

Eskiden böyleydi, ama bu 1867 yılında Carwell Malikânesi'nde pamuk ekilmemişti. Dudley Carwell'in Charleston'da olduğu söyleniyordu, ama doğrusunu kimse bilmiyordu. Carwell'in iki oğlunun savaşta öldüğü de söylentiler arasındaydı. Borçlar, ödenmemiş vergiler yüzünden Carwell Malikânesi de Güney'deki başka birçokları gibi acayip, ne olacağı belirsiz bir duruma düşmüştü. Malikânenin şimdi devlet malı olduğu, eskiden Carwell'in kölesi olanlara kırkar dönüm toprakla birer katır verileceği söyleniyordu. Bu çeşit söylentiler birer yangın gibi ya-

yılıyordu, ama hiç kimse ne yapmak gerektiğini kesinlikle söyleyemiyordu. Birkaç kez Columbia'dan arabalarla beyaz insanlar gelmiş, öteye beriye bakmış, sonra çekip gitmişlerdi.

Bu sıralarda orada özgürlüğüne kavuşmuş köleler oturuyordu. Birçoğu savaş süresince orada kalmış, ürün üstüne ürün yetiştirmiş, malikânenin bakımını sağlamıştı. Gideon gibiler gidip Birlik Ordusu'na katılmış, daha başkaları kaçıp gizlenmişlerdi. Köleliğin kaldırılmasından sonra da çoğu orada kalmıştı; kaçanlar için konulan ağır cezaların korkusundan çok, ille de gidecekleri, gitmek istedikleri bir yer olmadığından kalmışlardı. Burası onların evi, toprağı, yurduydü ve her zaman için bu böyle olmuştu.

Bir kuşaktır Carwell'ler çokluk Charleston'da oturuyorlar, malikâneyi kâhyalara bırakıyorlardı. Savaşın üçüncü yılından sonra Dudley Carwell bir kez gelmiş, giderken evi kapatıp hizmetçileri de beraberinde götürmüştü. Son kâhya 1865 yılında ayrılmış, o zamandan beri de köleler başıboş kalmıştı. Artık pamuk ekmiyorlardı; pamuk para için ekilirdi, köleler ise para için ekilen üründen ne anlıyorlar ne de böyle ürünlere ihtiyaç duyuyorlardı. Malikâne topraklarının alçak kısımlarına mısırla pirinç ekiyorlar, bahçelerde yeşil sebze yetiştiriyorlardı; domuzları, tavukları da vardı ve böylece yaşayıp gidiyorlardı.

Azat edilmiş kölelerin çoğuna oranla daha kaderliyidiler. Üç kez taburlar halinde asker gelmiş, ne var ne yok silip süpürmüştü ama o açlık günlerini atlatmayı bilmişlerdi. Yenilgiye uğramış, içleri hınç dolu askerler malikâne halkından dört kişiyi öldürmüştü, ama yine de azat edilmiş kölelerin yaşadıkları başka yerlerde olup bitenlere bakılırsa, bu o kadar da kötü sayılmazdı.

Şimdi de ta uzaklardaki kongre denilen bir şey, azat edilen kölelerin gidip oy vermelerini emretmişti. Memleket şaşkınlık içindeydi doğrusu!

• • •

Oy vermeden dönüŖte Gideon'ı ilk gören Marcus olmuŖtu; bunu sonradan hatırladı. Axel Christ ve baŖka birkaç oğlan çocuğu ile birlikte malikānenin çevresinde oynuyorlardı. Tepenin ta doruğuna tırmanınca güneŖli, tozlu mesafelere uzanan yolu iki mil öteye kadar görmek mümkündü. Yolun nereye gittiği belli değildi. Bazıları, uzun zaman gidilirse Columbia'ya varılacağını söylüyorlardı ama bu sadece bir söylentiden ibaretti ve dünya söylentilerle doluydu. Marcus ile arkadaşları için yol sadece uzayıp gidiyordu, mutlaka bir yere gitmesi mi gerekti?

Dört gün önce Gideon ile Papaz Peter yirmi yaŖından yuvarkı bütün erkekleri bir araya toplamıŖtı. Birçođunun yaŖı bir tahminden ibaretti; yaŖı yirmi mi, yirmi bir mi, yirmi iki midir, insan nereden bilsin bunu? YaŖ kesin olarak hesaplanamaz ki! Yuvarlak rakamlar olarak bilinebilir ancak. Papaz Peter'ın hafızasını yoklayıp, küçük kara doğumlular kalabalığını birbirinden ayırt etmesi gerekti. Birçok Ŗamata ve laftan sonra, kendi deyimiyile, inekleri danalardan ayırt edebildi sonunda. Oy vermeye yirmi yedi erkek gidecekti.

“Ŗu oy verme iŖi de ne ola?”

KarŖılık için Gideon'a döndüler.

Soruların karŖılıđı için Gideon'a baŖvurulmasını Marcus doğal buldu; ölüm ve Tanrı iŖlerini Papaz Peter'a sorarlar, baŖka her Ŗeyi, ekim, hastalık ve daha ne varsa, Gideon'a danıŖırlardı.

İŖte Ŗimdi oy vermeden dönüyorlardı. İki mil ötedeki tozlu yolda, Marcus bir erkek kalabalığı gördü; birbirleriyle yārenlik ederek ağır ağır yürüyorlardı. Marcus bağırarak yamaçtan aŖađı koŖtu:

“Hey! Geliyorlar!”

Öbür ocuklar da ardından seyirttiler. Cıyak cıyak bađırılıŖları bir mil öteden duyuluyordu. Ne olduğunu anlamak için herkes kulübesinden dıŖarı fırladı. Rachel birisi öldürüldü sandı, Marcus'u doğru dürüst konuŖturabilmesi için iki tokat atması gerekti.

“Gelen kim?”

“Babam.”

“Gideon mu?” diye sordu komşu Mary; bir başkası, “Tanrı’ya şükür!” dedi ve bu sözleriyle hemen hepsinin duygularını dile getirmiş oldu. Şu oy verme esrarlı bir işti, hayra alamet değildi. Bütün erkekler gitmiş, erkekler gidince de tüm malikâne ıssız bir bekleyiş halini almıştı; oy vermenin ne olduğunu kimsenin gerçekten bilmeyişi bu hali daha da şiddetlendiriyordu. Kadınlar her zamankinden çok birbirlerine sokuldular ve saatler geçtikçe oy verme üstüne ileri sürülen tahminler daha da dallanıp budaklandı.

Şimdi herkes gözlerini siper etmiş aşağıya, yola bakıyordu. Erkekler sahilden geliyorlardı. Ağır ağır geliyorlardı elbet, millerce yol yürümüşlerdi, ama geliyorlardı ya... Saymasını bilen herkes saydı, erkeklerin sayısı tamam gibiydi. İri yarı, koskocaman gözüken Gideon’ı, Rachel buradan seçebiliyordu.

Gideon, ölçüleri büyük tutulmuş bir insandı; yapısı bir boğayı andıran vücudunun omuzları kalın, beli ince, bacakları adaleliydi. Atasözüne bakılırsa böyle bir adamın kendisi de boğa gibi olur, zekâsı ellerinin kuvvetinden ibaret olurmuş, ama Gideon ne atasözlerine ne de genel deyimlere uyan insanlardandı. O, kendine benzer bir insandı ve başkalarının, zorlu meselelerinin çözülmesinde ona başvurması sebepsiz değildi. Gerçi Gideon vücuduyla da kafasıyla da yavaş hareket ederdi, ama gerektiğinde süratle harekete geçmesini de bilirdi. Kafasında bir fikir doğunca onu uzun zaman evirir çevirir, sonunda kavrayınca o fikre tastamam sahip olurdu.

Gideon önde yürüyordu. Rachel onun yürüyüşünü tanıdı. Bu yavaş, öne doğru eğilerek yürüyüşü, millerce mesafeyi arında bıraktığının işaretiydi. Askerken öğrendiği gibi tüfeğini sürüyerek geliyordu, omuzunda da bir çuval vardı, çuvalın içinde çocuklar için bir şeyler olmalıydı. Papaz Peter yanı sıra yürüyordu; uzun boylu, zayıf, silahsız. Bir din adamına doğ-